

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาทดลอง

1. ผลของการศึกษาแสดงให้เห็นว่าข้าวไร่พันธุ์ปรับปรุงสามารถให้ผลผลิตและผลตอบแทนอย่างเด่นชัด ส่วนการใช้ปุ๋ยและวิธีการปลูกแบบใหม่มีส่วนทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นพอสมควร ฉะนั้นการพิจารณาข้อเสนอแนะส่งเสริมเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวไร่บนที่สูงควรเน้นหนักในปัจจัยดังกล่าวความเหมาะสม
2. ข้าวพันธุ์ขาวหนองหอย ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ลักษณะเมล็ดมีขนาดใหญ่กว่าพันธุ์พื้นเมือง การกำหนดวันปลูกควรอยู่ในระยะที่ฝนตกติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ ถ้าฝนทิ้งช่วงก่อนงอกจะทำให้อัตราการงอกต่ำ
3. จากการวิเคราะห์เกษตรกรบริเวณบนที่สูง พบว่ามีหลายพื้นที่มีการพัฒนาและส่งเสริมให้มีการปลูกไม้ผลบนที่สูง เช่น หน่อไม้ผลเมืองหนาว กาแฟ และจากสภาพปัจจุบันพื้นที่ทำการเกษตรลดลง ฉะนั้นโอกาสที่จะใช้พื้นที่ในสวนผลไม้ น่าจะเป็นพืชที่หนึ่งที่จะสามารถนำข้าวไร่มาปลูกรวมได้ในขณะที่พืชหลักยังมีขนาดเล็ก งานศึกษาวิจัยลักษณะนำข้าวไร่ในสภาพเช่นนี้ น่าจะมีการดำเนินการศึกษา
4. ปุ๋ยเป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตข้าวไร่เพิ่มขึ้นได้ แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงระดับราคาของปุ๋ยในพื้นที่และราคาข้าวที่ซื้อขาย ถ้าผลผลิตเพิ่มคุ้มกับจุกคุ้มทุนก็สามารถใช้ปุ๋ยเพิ่มผลผลิตได้